

یونیسف افغانستان

د بشري وضعیت راپور

د 2023 کال د جنوري میاشتې له لومړۍ د دسمبر تر 31 مې نېټې

مهم ټکي

- په 2023 کال کې، افغانستان د څلورو لسیزو جګړو له ناوړه پایلو، ډېرېدونکې بېوزلۍ، د اقلیم له امله له رامنځته شویو کړکېچونو او په عامه ژوند کې د جنسیتي برابری او د ښځو د مشارکت پر وړاندې له خنډونو سره لاس او گریوان و.
- پردې سربېره، د 2023 کال د سپټمبر میاشتې له 15 مې نېټې راهیسې له پاکستانه څه باندې 489,000 افغان بېرته راستنېدونکي ثبت شوي او د 2023 په اکتوبر میاشت کې 6.3 ریشتره زلزلې څه باندې 275,000 خلک اغېزمن کړل.
- یونیسف د روغتیا، اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي/حفظ (حفظ) الصحې، تغذیې، د ماشومانو د خوندیتوب، ښوونې او روزنې او د ټولنیز چلند د ښه والي او د ټولنیز خوندیتوب د اقداماتو په برخه کې د خدماتو د وړاندې کولو لپاره د بشري پروگرامونو ملاتړ ته دوام ورکړ.
- په 2023 کال کې، یونیسف څه باندې شل میلیونو خلکو ته د روغتیا پالنې/مراقبت لومړني خدمات وړاندې کړل، په دې کې د ګرځنده ټیمونو له لارې یو میلیون هغو خلکو ته ژوند ژغورونکي روغتیايي خدمات رسېدلي چې په صعب العبوره سیمو کې یې ژوند کاوه.
- د 2023 کال په جریان کې 715,000 هغه ماشومان (57 سلنه نجونې) چې له شدیدې خوارځواکۍ سره مخ وو د درملنې په موخه بستر شوي.
- په 2023 کال کې یونیسف د 21,355 محلي ټولګیو له لارې د 686,000 ماشومانو (60 سلنه نجونو) د زده کړې ملاتړ کړی.

د وضعیت عمومي کتنه او بشري اړتیاوې

افغانستان لا هم د څلورو لسیزو جګړو له ناوړه پایلو، ډېرېدونکې بېوزلۍ، د اقلیم له امله له رامنځته شویو کړکېچونو او په عامه ژوند کې د جنسیتي برابری او د ښځو د مشارکت پر وړاندې له خنډونو سره لاس او گریوان دی. د 2021 کال په اګسټ میاشت کې تر سیاسي بدلون وروسته اقتصادي مخ پر خورتیا - چې هممهاله په لویه کچه د دوه اړخیزې پراختیا څنډ هم ورسره و - د ښاري او کلیوالي سیمو د خلکو لپاره د ژوند د محدودو فرصتونو په شمول اساسي ستونزې لاسپې زیاتې کړې دي.

په شخړو کې له پام وړ کمښت سره سره، په افغانستان کې بشري بېړنی وضعیت د خوندیتوب بېړني وضعیت دی چې د لوړې کچې نابرابرۍ، د ماینونو او چاودېدونکو توکو شتون، د تګ راتګ پر آزادۍ محدودیتونه، د جنسیتي تاوتریخوالي د خطر زیاتوالی، د ماشومانو کار، له وخت مخکې واده او د رواني روغتیا او رواني ټولنیز ملاتړ لپاره د اړتیاوو زیاتوالی پکې شامل دی. د 2023 کال د دسمبر میاشتې تر پایه 1.9 میلیونه افغانان هېواد ته بېرته راستانه شوي¹، چې په دې کې د سپټمبر میاشتې له 15 مې راهیسې له پاکستانه څه باندې 489,000² افغانان هم شامل دي. پردې سربېره، د اقلیم د بدلون سختو اغېزو د اوبو پراخ کړکېچ رامنځته کړی چې د هېواد هېڅ یوه برخه یې له اغېزه خلاصه نه ده پاتې او له امله یې د خوړو، روغتیا، اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي او تغذیې په برخه کې نوې اړتیاوې رامنځته کړې دي.

افغانستان د طبیعي پېښو د خطرونو لکه سېلابونو او زلزلو او همداراز له وبايي ناروغیو سره ډېر مخ کېدونکي هېواد دی. د 2023 کال د لومړیو دوو میاشتو سخت ژمي له مخکې څخه د بېلابېلو کړکېچونو له امله زیانمن خلک لا پسې د ګرنگ څنډې ته ورسول. د 2023 کال د ژمي په جریان کې د شدیدو تنفسي انتاناتو د درملنې په موخه روغتیايي مرکزونو ته د خلکو مراجعه د تېرو څلورو کلونو په پرتله تر ټولو لوړه شمېره وه. یوازې د 2023 په جنوري میاشت کې، د شدیدو تنفسي انتاناتو د 460,720 شکمنو قضیو راپور ورکړل شوی چې له دې ډلې 306 موارد یې د مړینې وو. تر پنځه کلنۍ کم عمره ماشومان په غیر متناسب ډول متضرر شوي وو، له 65 څخه تر 75 سلنې پورې موارد یوازې په دغه عمر لرونکو ماشومانو کې وو. د ساري ناروغیو ښوودونکي [د ناروغیو د شمېر او خپرېدو ښوودونکي سیستم] د 2023 کال د سپټمبر له درېیمې اونۍ راهیسې د شدیدو تنفسي انتاناتو په قضیو کې زیاتوالی ښیي، چې ښايي په ټول هېواد کې د سرې هوا د موسم له بدلون سره تړاو ولري. د 2023 کال د جنوري میاشتې راهیسې، په 34 ولایتونو کې د شدیدو تنفسي انتاناتو له امله د سینه بغل د 1,383,066 قضیو او 2,790 مړینو راپور ورکړل شوی. له ټولو قضیو څخه، 850,787 (61.5 سلنه) تر پنځه کلنۍ کم عمره ماشومان او 684,274 (49.5 سلنه) مېرمنې وې. له ټولو مړینو څخه، 2,298 (82.4 سلنه) تر پنځو کلنۍ کم عمره ماشومان او 1,287 (46.1 سلنه) مېرمنې وې³.

پردې سربېره، په ځینو ولایتونو کې د نورو ناروغیو خپرېدل دوام لري. د ساري ناروغیو ښوودونکي سیستم د 2023 کال د اګسټ میاشتې له څلورمې اونۍ راهیسې د بدن د اوبو له کمښت سره د شدید نس ناستي (اسهال) په پېښو کې کموالی ښودلی. دا کمښت ښايي د موسمي بدلونونو/په هېواد کې د اوړي د موسم پای ته رسېدل وي؛ سره له دې، د 2023 کال د مارچ میاشتې له نیمايي څخه تر اګسټ میاشتې پورې دوامدار زیاتوالی لیدل شوی. د 2023 کال له جنوري میاشتې راهیسې، د بدن د اوبو له کمښت سره د شدید نس ناستي د ټولټال 222,230 پېښو راپور ورکړل شوی، چې له دې ډلې 126,791

¹ د افغانستان د بشري اړتیاوو او هغو ته د غبرګون پلان، 2023 کال دېسمبر.

² د سرحدی کنسرسیون راپور (د 2023 د سپټمبر میاشتې له 24 مې تر 30 مې نېټې پورې).

³ د روغتیا نړیوال سازمان (WHO) د ساري ناروغیو د خپرېدو د وضعیت راپور (د 2023 کال 52مه شمېره ایپیدیمولوژیکي اوښ).

(57 سلنه) تر پنځه کلنۍ کم عمره ماشومان وو⁴. د اوړي په موسم کې د دغو مواردو زیاتوالی په ټول هېواد کې د اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي خدماتو ته محدود لاسرسی بلل کېدای شي. د ښځو لخوا د ټولنیز پوهاوي پروګرامونه هم د ښځینه مرستندویه کارکوونکو د کار د بندیز له امله زیانمن شوي.

د اکتوبر پر اوومه د څو پرله پسې ورځو لپاره، هرات ولایت کمزورو او قوي زلزلو او تر زلزلو وروسته ټکانونو (چې له 6 ریشتر درجې لوړ وو) ولرل. دغو زلزلو پېښو پر سیمه ژور اغېز وکړ، شاوخوا 1.6 میلیونه خلکو شدید ټکانونه (له شپږ ریشتر درجو لوړ) ولیدل. په نهو ولسوالیو کې تر 275,000 ډېر خلک په مستقیم ډول زلزلې اغېزمن کړل له دې ډلې یې د انجیل او زنده جان ولسوالۍ ډېرې وځپلې. د راپورونو له مخې تر 1,480 ډېر کسان ووژل شول او 1,950 نور ټپیان شول. پردې سربېره څه باندې 10,000 کورونه په بشپړه توګه وځپار شول، 20,430 کورونه ډېر زیانمن شول او 17,588 کورونه په متوسط ډول زیانمن شول⁵. د اکتوبر پر 12مه، په زنده جان، کوهسان او کشک/ریاض سنګي ولسوالیو کې د دوو ټوپان څو سوه څېمې وځپارې کړې، چې 60 سلنه یې د گذرګاه د استوګنې په لنډمهالي مرکز کې وې. وځپارو شوو کورونو او د زلزلو د نورو ټکانونو له امله کورونو ته د بېرته راستنېدو وېره د دې لامل شوه چې په هرات ښار کې ځینې غیر رسمي سایټونه/ځایونه جوړ شي.

د دغه کال په جریان کې، له مارچ میاشتې څخه تر جون میاشتې پورې په ګڼو ولایتونو کې د سېلابونو د ګڼو پېښو راپور هم ورکړل شو، چې له امله یې د کورونو او سړکونو زیږېناوو ته زیان واوښت او په ځینو مواردو کې یې خلک او څاروي هم زیانمن کړل. د مې میاشتې پر 6مه د ننگرهار ولایت په کامې او ګوشټي ولسوالیو کې 500 کورنۍ زیانمنې شوې چې څلور تنه پکې مړه او 10 ټپیان شول. په وردګو ولایت کې سېلابونو څه باندې 40 کورونه زیانمن کړل. د مې پر 13مه د سمنګان ولایت په سارباغ ولسوالۍ کې 32 کورونه وځپار شول او د لوګر ولایت په پل علم ولسوالۍ کې 46 کورنۍ زیانمنې کړې. د خوست ولایت په متون، ګربزو، باک او صبریو ولسوالیو کې ډېرش کورنۍ زیانمنې شوې. په غور ولایت کې سېلابونو څلور تنه ووژل او لس کورونه یې زیانمن کړل. د جون پر 26مه د پکتیکا ولایت په اورګون، زرغون شهر او یوسف خېلو ولسوالیو کې د ناڅاپي سېلابونو راولټو خبر ورکړل شو چې په پایله کې یې دوه تنه ووژل او ګڼ نور یې ټپیان کړل. په پروان ولایت کې د سېلابونو له امله 148 کورونه زیانمن شول او زرګونه هکتاره کرنیزه ځمکه وځپاره شوه. د جون پر 28مه او 29مه په کاپیسا ولایت کې 167 کورونه زیانمن شول او 500 هکتاره کرنیزه ځمکه وځپاره شوه.

د 2023 کال په لومړۍ نیمایي کې پر افغان ښځینه مرستندویه کارکوونکو بندیز، پېچلي عملیاتي چاپېریال رامنځته کړ، چې د مهمو مرستو رسولو او تر ټولو زیانمنو کسانو ته د رسیده کې لپاره یې د همکارو بشري ادارو کار کمزوری کړ. د بندیزونو تر وضع کولو وروسته د ښځو او نجونو لپاره د خوندیتوب چاپېریال هم په پام وړ ډول خراب شوی. د بدلېدونکو عملیاتي شرایطو په غبرګون کې په مې میاشت کې د بشري مرستو د غبرګون د پلان بیا کتنه وشوه. د خوندیتوب د وضعیت خرابېدو ته په پام، په مې میاشت کې د بشري مرستو لپاره د اړمنو کسانو شمېر په اټکي ډول 29.2 میلیونو ته لوړ شو (د کال په پیل کې له 28.3 میلیونو څخه 3 سلنه زیاتوالی ښيي).

روغتیا

په 2023 کال کې، یونیسف څه باندې شل میلیونو خلکو ته د روغتیا پالنې/مراقبت لومړني خدمات وړاندې کړي، په دې کې د ګرځنده تیمونو له لارې یو میلیون هغو خلکو ته ژوند ژغورونکي روغتیايي خدمات رسېدلي چې په صعب العبوره سیمو کې یې ژوند کاوه. یونیسف د شدید نس ناستي/کولرا ناروغۍ هم کنترول کړې، په ټول هېواد کې یې د واکسین کمپاینونه تطبیق کړل او د ژمي په سختو میاشتو کې یې د روغتیايي خدماتو دوام تضمین کړ. په دغو ګټه اخیستونکو کې 30 سلنه تر پنځه کلنۍ کم عمره ماشومان وو.

د 2023 کال په اوږدو کې، یونیسف په ټولو 34 ولایتونو کې د 2,558 ثابتو روغتیايي مرکزونو له لارې د لومړنیو، منځنیو او درېیمې کچې روغتیايي خدماتو د وړاندې کولو ملاتړ ته دوام ورکړ. له دې ډلې څخه په نهو ولایتونو کې د 666 روغتیايي مرکزونو د ډېرو اغېزناکو اقداماتو په موخه ملاتړ شوی چې په هغو کې تر زیږون وروسته د وینې د بهېدو پر مخنیوي او درملنه، د نویو زیږېدلو ماشومانو له عفونت څخه پر مخنیوي او د زیږون پر کنترول تمرکز شامل دی.

یونیسف د مور، نوي زیږېدلي او ماشوم په روغتیا پورې په اړوندو برخو کې د 8,220 روغتیايي پالنو د وړاندې کوونکو د روزنې ملاتړ هم وکړ چې په دې کې د ډېرو اغېزناکو اقداماتو په ګډون تر زیږون وروسته د وینې د بهېدو پر مخنیوي او درملنه، د نویو زیږېدلو ماشومانو له عفونت څخه پر مخنیوي او د زیږون پر کنترول تمرکز، د ماشومانو په ژوندي پاتې کېدو کې مرسته او د روغتیا پالنې د ضایعاتو مدیریت شامل دي. پردې سربېره، د نوي زیږېدلي د پالنې/مراقبت په برخه کې 100 قابلو ته هر اړخیزه روزنه ورکړل شوه. پردې سربېره، 16,501 ټولنیز روغتیايي کارکوونکي د نویو زیږېدلو ماشومانو د پالنې/مراقبت د ټولنیزې روزنې په برخه کې وروزل شول. ټولنیزو روغتیايي کارکوونکو د 112,441 تنفسي انتاناتو او 93,399 نس ناستي درملنه کړې او د تنفسي انتاناتو 52,951 قضې او د نس ناستي 38,451 قضې یې روغتیايي مرکزونو ته راجع کړې دي. پردې سربېره، ټولنیزو روغتیايي کارکوونکو په ټول هېواد کې 73,298 تر زیږون مخکې او 42,512 تر زیږون وروسته په کور کې د پالنې/مراقبت لیدنې ترسره کړې. د مور او ماشوم د روغتیا په اړه لارښود کتابونه د هېواد د 34 ولایتونو په 3,500 دولتي مرکزونو کې 2,804,583 امېندواره مېرمنو او له دوو کلونو څخه د کم عمره ماشومانو لرونکو میندو ته ووبش شول او په 13 ولایتونو کې 93 خصوصي مرکزونو ته د مور او ماشوم د روغتیا لارښود 9,034 کتابونه ووبش شول. د یونیسف په تخنیکي ملاتړ سره د نویو زیږېدلو ماشومانو د هراړخیزې پالنې/مراقبت پروګرام لپاره ملي عملیاتي پلان وروستی شو.

یونیسف، د خپلو پلي کوونکو همکارو ادارو له لارې، د شري (سرځکانو)، شدید نس ناستي، کال دانې (لشمانیا)، ملاریا، ډینګي تې، چیچک، د کانګو تې، سینه بغل، ډډغومبوري (کله چرک) او تور توخي ټولټال 649 پېښو ته رسیده کي وکړه. له دغه شمېر څخه، 45 سلنه پېښې د شري (سرځکانو) او شدید نس ناستي په ناروغیو پورې اړوندې وې.

د 2023 کال په جریان کې د شري (سرځکانو) د 25,856 پېښو او 64 مړینو راپور ورکړل شوی (په 2022 کال کې 30 سلنه د دغو پېښو او 20 سلنه د مړینو راپور ورکړل شوی). په دغو پېښو کې کمښت د شري (سرځکانو) د واکسین په کمپاینونو پورې اړه لري چې په 2022 کې تطبیق شول او مثبت بدلونونه یې په 2023 کال کې احساسېږي. د 2023 کال په جریان کې ټولټال 1.8 میلیونه ماشومان د معمول واکسین له لارې د شري واکسین ترلاسه کړ. یونیسف هم

⁴ د روغتیا نړیوال سازمان (WHO) د ساري ناروغیو د خپرېدو د وضعیت راپور (د 2023 کال 52مه شمېره ایپیدیمولوژیکي اونی).

⁵ افغانستان: د هرات د زلزلې د غبرګون بیا کتل شوی پلان (اکتوبر 2024 - مارچ 2024) - د 2023 کال په نومبر میاشت کې خپور شوی.

په 15 ولایتونو (182 ولسوالیو) کې د کووید-19 واکسین کمپاین تطبیق کړ. په ټول هېواد کې د کمپاینونو او معمولو واکسینونو له لارې، په ټولیز ډول 7.8 میلیونه خلکو د COVID-19 واکسین ترلاسه کړ. یونیسف د واکسینونو د تدارکاتو او وېش له لارې د واکسیناسیون د معمولو کمپاینونو، د واکسین د ساتلو د تجهیزاتو او د ټولنیز چلند د بدلون ملاتړ وکړ. یونیسف په افغانستان کې د واکسینونو د ساتلو د تجهیزاتو او د ترمیم د دوو مرکزونو کار بشپړ کړ چې یو یې د هېواد په کچه او بل په ننگرهار ولایت کې دی.

په 2023 کال کې د نس ناستې د 6.8 میلیونه پېښو راپور ورکړل شوی، چې د تېر کال په پرتله درې برابره زیاتوالی ښیي. په 334 ولسوالیو کې د بدن د اوبو له کمښت سره شدید نس ناستې (اسهال) هم مل و- چې په 2022 کال کې د ولسوالیو د شمېر دوه چنده دی. د 2023 په اګسټ میاشت کې په ټول هېواد کې د قضیو شمېر لوړې کچې ته رسېدلی و. د شدید نس ناستې د خپرېدو په غبرګون کې، یونیسف د خپلو پلي کوونکو همکارو ادارو په روغتیايي مرکزونو کې د خولې له لارې د بدن د اوبو د بېرته پوره کېدو 5,998 ځایونه جوړ کړي دي. پردې سربېره، یونیسف 154 بستر لرونکي روغتیايي مرکزونه جوړ کړل - په 2022 کال کې نیمایي جوړ شوي مرکزونه تر ډېره د دې لپاره وو چې ډېری قضیې په ټولنیزه کچه درملنه کېدې او په دې توګه یې د هغو له خرابېدو څخه مخنیوی کاوه. په دغو مرکزونو کې د شدید ناستې (اسهال) شاوخوا څلور میلیونه قضیې درملنه شوې.

په هرات ولایت کې زلزلې ته د غبرګون په برخه کې، یونیسف ګرځنده روغتیايي ټیمونه تجهیز کړل چې د ټپیانو لپاره یې لومړنۍ مرستې او ارجاعي خدمات وړاندې کړل. د درملنې په موخه حوزوي روغتون ته د جدي ټپیانو د انتقال لپاره په ټولیزه توګه د یونیسف لخوا 19 خدماتي امبولانسونه برابر شول. دغه راز د ډاکټرانو او نرسانو په ګډون 80 تنه نور روغتیايي کارکوونکي له نورو روغتیايي مرکزونو څخه د درملنې د خدماتو د وړاندې کولو په موخه تجهیز کړل شول.

یونیسف همداراز 127.6 میټریک ټنه هغه طبي تجهیزات هم برابر کړل چې زلزلې ته د غبرګون په جریان کې کارول شوي (په دې کې 16.2 میټریک ټنه هغه توکي شامل دي چې تر زلزلې مخکې هلته ځای پر ځای شوي وو). یونیسف د روغتیايي کارکوونکو د ملاتړ په برخه کې د 3,487 ژوند ژغورونکو جراحیو، 11,763 کوچنیو جراحیو او د 683 زیانونو/ ټپونو د قضیو درملنه وکړه. 327,787 کسانو ته د واکسین، تغذیې او په روغتیايي مرکز کې د زیون په شمول د مور او ماشوم روغتیايي مشورې او 4,533 کسانو ته د رواني روغتیا او رواني ملاتړ خدمات برابر شول. د یونیسف پلي کوونکو همکارو ادارو د تورخم او سپین بولدک په پولو کې له پاکستانه بېرته راستنېدونکو ته رسیده ګي وکړه. یونیسف په صفري نقطه او د کډوالۍ د نړیوال سازمان په لنډمهالي پندګالي کې ټولو پلي کوونکو همکارو ادارو ته د واکسین او د بدن د معافیت کافي تجهیزات او همداراز د واکسین د ساتلو تجهیزات برابر کړل. پردې سربېره، یونیسف 11,121 بېرته راستنېدونکو ته د پالنې/مراقبت لومړني روغتیايي خدمات وړاندې کړل چې په دې کې 2,336 تر زیون مخکې، 667 تر زیون وروسته او اووه د زیون پرمهال خدمات شامل وو. په دوو اصلي سرحدي ځایونو کې په ټولیز ډول 5,880 کسانو ته د پوهاوي د کچې لوړولو د غونډو له لارې رسیده ګي وشوه، 10,437 کسانو واکسین ترلاسه کړل او 515 کسانو رواني مشورې ترلاسه کړې. په تورخم پوله کې د شدید نس ناستې/ کولرا د درملنې 10 بستریز واحد فعال شو.

د ژمي لپاره د چمتووالي او غبرګون د یوې برخې په توګه، یونیسف 54 هغه ولسوالۍ چې هېڅ لاسرسی ورته نه کېده او 84 هغه ولسوالۍ چې یو څه اندازه د لاسرسي وړ وې په نښه کړې چې په ژمي کې یې لا ډېر ملاتړ ته اړتیا درلوده. د 2023 کال په لومړیو درېیو میاشتو کې یونیسف د 34,000 نویو زیربډلو بڼې سره له روغتیايي کارکوونکو او روغتیايي مرکزونو په هغو ولسوالیو کې ځای پر ځای کړې چې هېڅ لاسرسی نه ورته کېده، ځکه چې نوي زیربډلي ماشومان د بدن د تودوخې د کمېدو (یخ وهلو/هایپوترمیا) پر وړاندې ډېر زیانمن/متضرر دي. په دغو بڼو کې د نویو زیربډلو ماشومانو لپاره ګرمې جامې شاملې وې چې ډېری دا بڼې د هغو زیربډلو لپاره وې چې په کور کې ترسره کېږي. پردې سربېره، یونیسف د ګرم والي لپاره توکي او روغتیايي تجهیزات، لکه درمل او ګرځنده روغتیايي او د تغذیې ټیمونه د هغو ولسوالیو په روغتیايي مرکزونو کې ځای پر ځای کړل چې هېڅ لاسرسی نه ورته کېده ترڅو د ژمي په میاشتو کې د روغتیا او تغذیې په برخه کې خدماتو ته لاسرسی موجود وي. په 2023 کال کې د اکسیجن د لسو هغو تولیدي سیستمونو/ځایونو ارزونه بشپړه شوه چې دوه کاله وړاندې د یونیسف لخوا جوړ شوي وو. د ارزونې په راپور کې د اضافي پرزو برابرولو او د کوچنیو او لویو ترمیماتو اړتیا ته اشاره شوې وه. د کابل په اندرا کاندي روغتون کې د اکسیجن د تولید د سیستم د نصبولو کار بشپړ او د راپور ورکولو په موده کې یاد روغتون ته وسپارل شو.

هغه لويې ننگونې چې د 2023 کال په جریان کې یونیسف ورسره مخ وو په هغو کې د درملو د کیفیت د تصدیق ځنډول، روغتیايي مرکزونو ته د اکمالاتو په چمتو کولو کې ځنډ او د ګرځنده روغتیايي او تغذیې د ټیمونو د شمېر راکمول شامل دي. یونیسف وتوانېد چې له عامې روغتیا وزارت، د روغتیا له کستر، د روغتیا له نړیوال سازمان او تمویلونکو سره د خبرو له لارې دا ننگونې کمې کړي.

تغذیه

د 2023 کال په جریان کې، یونیسف د 3,300 څخه ډېر د خدماتو وړاندې کولو له هغو مرکزونو سره مرسته کړې چې تر پنځه کلنۍ د کم عمره هغو ماشومانو لپاره د درملنې خدمات وړاندې کوي چې له شدیدې خوارځواکۍ سره مخ دي. د ګرځنده او ثابتو روغتیايي مرکزونو له لارې له 15 میلیونو څخه ډېر ماشومان چې عمرونه یې تر پنځه کلنۍ ټیټ دي د خوارځواکۍ په موخه معاینه شوي. 715,000 ماشومان (57 سلنه نجونې) چې شدیدې خوارځواکي یې درلوده د درملنې په موخه بستر شوي. په ټولیز ډول، په 2023 کال کې، د شدیدې خوارځواکۍ د درملنه شوو ماشومانو تناسب د 2022 کال په پرتله 20 سلنه ډېر شوی⁶. په 2023 کال کې، یونیسف د ټولنیزو کمپاینونو له لارې 4,390,250 تنکیو نجونو ته د اوسپنې او فولیک اسید بشپړوونکي وړاندې کړي. پردې سربېره، 2.3 میلیونه ماشومانو چې عمرونه یې له 6 څخه تر 59 میاشتو پورې وو د څو میاشتو لپاره د تقویتی پوډر بڼې ترلاسه کړې. پردې سربېره، یونیسف په ټول هېواد کې د واکسین د ملي ورځو له لارې له 6 څخه تر 59 میاشتو پورې 8.6 میلیونه ماشومانو ته د ویتامین اې (A) بشپړوونکي ورکړل. یونیسف له زیون تر 23 میاشتو عمر لرونکو درې میلیونه ماشومانو ته د مور، نوي زیربډلي او کوچني ماشوم د تغذیې په اړه د مشورې ورکولو خدمات هم وړاندې کړي.

د 2023 کال په جریان کې، یونیسف د روغتیا له نړیوال سازمان سره په همکارۍ، د شدیدې خوارځواکۍ د جامع مدیریت د لارښوونو په اړه د لومړۍ کرښې د هغو روغتیايي کارکوونکو لپاره روزنیزې ناستې وکړې چې تر پنځه کلنۍ د کم عمره ماشومانو د متوسطې او شدیدې خوارځواکۍ په درملنه کې ښکېل دي. په ټولیز ډول په ټول هېواد کې د شدیدې خوارځواکۍ د جامع مدیریت په برخه کې 9,315 د لومړۍ کرښې روغتیايي کارکوونکي (63 سلنه مېرمنې) وروزل

⁶ په 2022 کال کې د یونیسف معالجوي خدمات د بشري مرستو د غبرګون د پلان د کلنۍ موخي 62 سلنې ته ورسېدل، په داسې حال کې چې په 2023 کال کې دغه شمېر د کلنۍ موخي 82 سلنې ته رسېږي. دغه زیاتوالی د تغذیې په برخه کې اقداماتو ته د لاسرسي ښه والي او پوښښ بلل کېدای شي.

شول، په داسې حال کې چې د تغذي د ټولنيزو بستو، د اوسپنې او فولیک اسيد د اونيزو بشپړوونکو او په ټول هېواد کې د تقويې پودرو د وېش د کمپاينونو په اړه 26,503 ټولنيز روغتيايي څارونکي او ټولنيز روغتيايي کارکوونکي وروزل شول.

په 2023 کال کې، يونيسف په ټول هېواد کې د رسنيو د مشارکت له لارې د مور پر شيدو د تغذي د نړيوالې اوښ ملاتړ وکړ. په ټوليز ډول په دې برخه کې 57 راډيوگانو او 29 ټولنيزو چينلونو گډون درلود، چې په ټول هېواد کې يې 4.7 ميليونه اورېدونکو او ليدونکو ته د مور د شيدو ورکولو او مثبتي تغذي د کړنو په اړه معلومات ورکړل. پردې سربېره، په ملي او محلي رسنيو کې د گړدي مېز بحثونو او په ژوندۍ بڼه د ټېلفوني اړيکو نيولو د خپرونو په گډون د رسنيو 18 خپرونې جوړې شوې.

د 2023 کال په اکتوبر مياشت کې، يونيسف د درملنې د ساده کړنلارو په اړه څېړنه پيل کړه ترڅو په کم دوز سره له مخکې د چمتو شوو درمليزو خوړو له لارې د شديدې خواړخواکۍ د درملنې پايلې په پنځو موخې وړ لايټونو⁷ کې د نورو سيمو په پرتله د دغو درمليزو خوړو له معياري دوز سره پرتله کړي. دغه څېړنه به په افغانستان کې د درملنې د ساده کړنلارې د اغېزناکتوب او موثريت د کچې په مشخصولو کې مرسته وکړي. د درملنې د ساده کړنلارې د مطالعې پايلې به په ټول هېواد کې د دې کړنلارې د پرمختگ لامل شي.

په 2023 کال کې، د يونيسف د بهرنۍ تغذي پروگرام د پلي کولو په برخه کې له ډېرو ننګونو سره مخ و. په ټول هېواد کې د تغذي د معياري څارنې او ارزونې سروې د مرستې او انتقال په برخه کې اجازه ترلاسه نه کړه. پردې سربېره، د سوبلي حوزې په ولايتونو کې، ټولنيزې ښځينه روغتيايي کارکوونکې په ټولنيزه کچه د تغذي په برخه کې د فعاليتونو له وړاندې کولو څخه منعه شوې.

زده کړې

د 2023 کال له جنورۍ څخه تر ډسمبر مياشتې پورې، يونيسف د 21,355 محلي زده کړو د ټولگيو (CBE) له لارې د 686,000 ماشومانو (60 سلنه نجونو) ته د زده کړې خدمات وړاندې کړي دي. دا په 2022 کې د راپور ورکړل شوو 15,252 ټولگيو څخه 40 سلنه زياتوالی دی⁸. پردې سربېره، د زده کړې له کلسټر سره په همکارۍ، د محلي زده کړو ټول ټولگي د دغو ټولگيو د معلوماتو د مديريت په سيستم کې ثبت شوي چې په ټول هېواد کې د دغو ټولگيو د سيستماتيک او معلومات محور مديريت د بڼه والي لامل شوی.

په 2023 کال کې، يونيسف په نړيواله کچه د زده کړې په برخه کې ترټولو لوی پروگرام ته دوام ورکړ، په دغه پروگرام کې محلي ټولگيو او دولتي ښوونځيو ته درسي، تدريسي او زده کړې مواد، د ښه کيفيت لرونکې خبې او درسي کتابونه ووبش شول، چې په ټول هېواد کې 6,340,373 زده کوونکي کټه ترې اخلي. له دې ډلې څخه 5.7 ميليونه يې د دولتي ښوونځيو ماشومان (39 سلنه نجونې) وو. په دې کې 4,380 زده کوونکي (49 سلنه نجونې) شامل دي چې په هرات ولايت کې تر زلزلې وروسته د بېرنيو توکو (خېمو، درسي او تدريسي مواد او نور) د وېش له لارې يې ملاتړ وشو. يونيسف د دولتي ښوونځيو د بيارغونې پروگرامونو ته دوام ورکړ چې ټولټال دغه شمېره 798 ښوونځيو ته رسېږي.

په 2023 کال کې، د نجونو لپاره پر منځنيو زده کړو بنديز دوام درلود او هېڅ داسې ښه نه وه موجوده چې نجونې به کله بېرته منځنۍ زده کړې پيلوي. د يونيسف او همکارو ادارو ساحوي څارنې وموندله چې په 2023 کال کې په هېڅ يوه ولايت کې هم د نجونو د منځنيو زده کړو ښوونځي نه وو پرانيستي. د 2023 کال په اوږدو کې، يونيسف د منځنيو زده کړو د ښوونځيو د بيا پرانيستلو د غوښتنې ملاتړ ته دوام ورکړ او د کارکوونکو، تخنيکي ساحوي کارکوونکو او همکارو ادارو له لارې يې په سيمه کې وضعيت څاره. پردې سربېره، په 2023 کال کې، يونيسف په ټوليزه توګه د ښوونکو زده کړې ته د نجونو د لاسرسي پروگرام (GATE) له لارې د 8,453 ښځينه ښوونکو د ظرفيت لوړولو او مسلکي ودې په برخه کې د خدمت په جريان کې د دولتي ښوونځيو د ښوونکو د روزنې ملاتړ وکړ. د ښځينه ښوونکو د روزنې د پروگرامونو ملاتړ په افغانستان کې د ښځينه ښوونکو د کاري ځواک په پراختيا او پياوړتيا کې مرسته کوي چېرې چې يوازې 34 سلنه ښځينه ښوونکي دي.

د ماشوم خوندیتوب، په بېرنيو شرايطو کې جنسيتي تاوتریخوالي (GBVie) او له جنسي گټې اخيستنې او ناوړه استفادې څخه مخنيوی (PSEA)

د 2023 کال په جريان کې، يونيسف، د محلي او نړيوالو مدني ټولنو په همکارۍ، په افغانستان کې ښځو او ماشومانو ته د ماشومانو د خوندیتوب او د جنسيتي تاوتریخوالي د مخنيوي، د خطر کمولو او غبرګون په برخه کې د خدماتو وړاندې کولو ته دوام ورکړ. د کال په اوږدو کې 4.1 ميليونه ماشومانو او پالونکو (800,000 نجونو، 1.1 ميليونه هلکانو، 800,000 ښځو او 1.4 ميليونه نارينه وو) ته د ماشومانو لپاره د مناسبو ځايونو، روغتيايي مرکزونو، د لنډمهالو پالنو/مراقبتونو د مرکزونو او ښوونځيو له لارې رسیده کې وشوه.

پردې سربېره، 69,706 ماشومانو (20,268 نجونو او 49,438 هلکانو) د قضېې د مديريت په برخه کې خدمات ترلاسه کړل، په دغو خدماتو کې د 15,281 بې کسه او له کورنۍ څخه د جلا شوو ماشومانو لپاره د کورنۍ موندل او بيا يوځای کول شامل وو. 7,820 ماشومانو ته مالي مرستې ورسېدې، 3,809 ماشومانو حرفوي مهارتونو ترلاسه کړل، 12,306 کسانو هم د زده کړې په پروگرامونو کې د ادغام لپاره د ارجاع کولو خدمات ترلاسه او 1,917 کسانو ته په ټول هېواد کې د معيشت د ملاتړ خدمات ترلاسه کړل. د دغو فعاليتونو موخه د هغو ماشومانو لپاره د جامع ملاتړ سيستم رامنځته کول وو چې د جگړو او بې ځايه کېدو له امله د خوندیتوب په برخه کې له ننګونو سره مخ دي.

له پاکستانه د بېرته راستنېدونکو د راتګ په غبرګون کې، يونيسف، په برياليتوب سره 703 بې کسه او له کورنۍ څخه جلا شويو ماشومانو ته چې په دې کې 139 نجونې هم شاملې وې د ماشومانو د خوندیتوب اړين خدمات لکه رواني روغتيا او رواني ټولنيز ملاتړ، لنډمهاله پالنې، د کورنۍ موندل او د بيا يوځای کېدو خدمات شامل دي. پردې سربېره، 49,220 ماشومانو (30,776 نجونو) د منظم رواني ټولنيز ملاتړ خدمات ترلاسه کړي او د ماشومانو لپاره د مناسبو ځايونو او د پوهاوي لوړولو د نوښتي اقداماتو له لارې يې د رواني ټولنيزې هوساينې پيغامونو ته لاسرسی پيدا کړی. د چاودېدونکو توکو له امله

⁷ پروان، کاپيسا، دايکندي، کونړ او ننگرهار

⁸ په 2023 کال کې 6,103 نور اضافي محلي ټولگي جوړ شول

رامنځته شويو پام وړ خطرونو ته د رسیده گۍ لپاره، نږدې 4 میلیونه ماشومانو، د هغوی سرپرستانو او د ټولنې نورو غړو⁹ ته په دې برخه کې د پوهاوي پیغامونه رسېدلي چې په دغو پیغامونو کې د چاودېدونکو توکو پر خطرونو تمرکز او د جگړې د پاتې چاودېدونکو توکو له امله له ټپي کېدو او وژل کېدو د مخنیوي څرنګوالی شامل دی.

پر دې سربېره، 387,106 ماشومانو او مېرمنو¹⁰ د جنسیتي تاوتریخوالي (GBV) د مخنیوي او خطر کمولو د فعالیتونو او همداراز د روغتیا، زده کړو او په ټولنیزه کچه د ماشومانو د خوندیتوب او جنسیتي تاوتریخوالي له جوړښتونو سره د ادغام له لارې د غبرګون له وړاندې شويو خدماتو څخه ګټه واخیسته.

دې ته پام سره چې د ماشومانو د خوندیتوب د تخصصي خدماتو وړاندې کول د وړ او روزل شويو ټولنیزو کارکوونکو په شمېر پورې اړه لري، یونیسف د ظرفیت لوړولو روزنې او اقداماتو ته لومړیتوب ورکړ. په دې برخه کې، 2,852 ټولنیز کارکوونکي (991 ښځې او 1,861 نارن) له نویو وسایلو او کاري طریقو سره په مطابقت د ماشومانو د خوندیتوب د نورمونو او معیارونو په اړه وروزل شول، په دې کې رواني لومړنۍ مرستې، د قضیې مدیریت، د چاودېدونکو توکو د خطر په اړه پوهاوی او له جنسي او جنسیتي تاوتریخوالي څخه د ژغورل شويو ماشومانو پالنه شامل و.

له جنسي ګټې اخیستنې او ناوړه استفادې څخه د مخنیوي په برخه کې د یونیسف په فعالانه کړنلاره کې د پوهاوي لوړولو د فعالیتونو او د ټولنې د بسیج کولو د اقداماتو له لارې 565,196 کسانو ته رسیده کې شوې. له جنسي ګټې اخیستنې او ناوړه استفادې څخه د مخنیوي، د خطر کمولو او د جنسي، ګټې اخیستنې او ناوړه استفادې د راپور ورکولو د میکانیزمونو په اړه 1,177 کارکوونکو او پلي کوونکو همکارو ادارو ته هر اړخیزې روزنې ورکړل شوې چې د جنسي ګټې اخیستنې او ناوړه استفادې د مخنیوي لپاره د یوه قوي سیستم اهمیت پیاوړی کوي. 1,994,304 ماشومانو او لویانو د راپور ورکولو لارو ته لاسرسی پیدا کړ چې دا په ټول هېواد کې د جنسي ګټې اخیستنې او ناوړه استفادې په مخنیوي کې روڼتیا او حساب ورکولو ته وده ورکوي.

اوبه، روغتیا ساتنه او پاکوالی / حفظ الصحة (WASH)

د 2023 کال په جریان کې، یونیسف د اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحة د خدماتو د وړاندې کولو له لارې د زیانمنو خلکو بهرنیو اړتیاوو ته په خپل وخت سره همغږي او پر وخت غبرګون وښود چې پایله کې 2,139,504 خلکو ته د پاکو اوبو؛ 1,128,381 خلکو ته د روغتیا ساتنې د مرکزونو او 2,036,395 خلکو ته د اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحة د تجهیزاتو په برخه کې د ټولو 34 ولایتونو 698,948 خلکو ته په عامه ادارو لکه روغتیايي مرکزونو او ښوونځیو کې رسیده کې وشوه. په هرات ولایت کې د زلزلې په غبرګون کې، یونیسف د زلزلې په لومړیو 72 ساعتونو کې په زنده جان ولسوالۍ کې ترټولو ډېرو زیانمنو ټولنو ته د اوبو د ټانکرونو له لارې اوبه ورسولې او په وخت سره د اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحة خدمات وړاندې کړل. پر وخت ملاتړ وړاندې کول د چمتووالي اقداماتو لامل شو چې په دې کې له خصوصي سکتور سره اوږد مهاله هوکړه لیکونه/همکارۍ هم شاملې شوې.

یونیسف د اقلیمي بدلون، د نفوسو د زیاتوالي اود ناسمې حکومتولۍ له امله د اوبو د کمښت په اړه د پوهاوي او حل لارو په اړه د هېواد د ملاتړ په موخه یو ملي مشورتي ورکشاپ جوړ کړ چې د اقلیمي بدلونونو پر وړاندې د اوبو د برخې د مقاومت لپاره د زمينې برابرولو لامل کېږي او د اوبو د سرچینو لپاره د لارې یوه نقشه برابروي. په دغه ورکشاپ کې 150 تنو د اړوندو تخنیکي وزارتونو، پوهنتونو/اکاډميو، په بهر کې مېشتو افغان متخصصینو، مرستندویه ادارو، ملي او نړیوالو نادولتي مؤسسو، د ملګرو ملتونو ادارو، خصوصي سکتور او د ټولنې غړو ګډون درلود.

د همکاريو د هوکړه لیکونو په تصویب کې ځنډ او پر ښځینه مرستندویه کارکوونکو بندیز هغه دوې لويې ننګونې وې چې د 2023 کال په جریان کې یونیسف ورسره مخ و چې د بشري مرستو او د اوبو، روغتیا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحة د خدماتو پر وخت رسولو او د ټولنیز مشارکت پر اقداماتو یې اغېز کړی و. پر دې سربېره، د پلان شوي مهال وېش مطابق د هغو پروژو په تصویب کې ځنډ چې د همکارو ټولنیزو پراختیايي شوراګانو لخوا پلي شوې د پروژو پر وخت بشپړېدل یې اغېزمن کړي. د دغه بهیر د چټکتیا په موخه له اړوندو ادارو سره د منظوري/تصویب خبرې وشوې.

د ټولنیز چلند بدلون او اغېزمنو شويو کسانو ته حساب ورکول

د 2023 کال په جریان کې، څه باندې 11.4 میلیونه خلکو (52 سلنه مېرمنو) ژوند ژغورونکي مهم معلومات ترلاسه کړل او 2.5 میلیونه خلکو (46 سلنه مېرمنو) ته د ټولنیز چلند د بدلون د فعالیتونو په برخه کې رسیده کې وشوه. پر دې سربېره، څه باندې 250,000 خلکو (47 سلنه ښځو) د یونیسف په ملاتړ د پروګرامونو په اړه خپل نظرونه او اندېښنې شریکې کړې. په 2023 کال کې، یونیسف د بېلابېلو فعالیتونو له لارې د ټولنې د سیستمونو او جوړښتونو د پراخې لړۍ ملاتړ وکړ، په دغه ملاتړ کې د ټولنیز چلند بدلون، ټولنیز مشارکت او د حساب ورکولو د میکانیزمونو په اړه د 1,700 مشرانو ښځو د ډلو، 10,000 مذهبي مشرانو/رهبرانو (تعاون) او څه باندې 5,000 ځوانانو او تنکیو ځوانانو (قهرمانانو) ظرفیت لوړول شامل دي.

د یونیسف او همکارو ادارو 980 کارکوونکي د متضررو شويو خلکو لپاره د حساب ورکولو په برخه کې وروزل شول او ټولنیزو ډلو/ګروپونو او د لومړۍ کړنې 9,246 کارکوونکي د ژوند ژغورونکو طریقو، د ټولنیزې ښکېلتیا/مشارکت او حساب ورکولو په برخه کې وروزل شول. پر دې سربېره، یونیسف د بین الفږدي اړیکو او د واکسیناسیون (معافیت لوړلو)، د 10,200 واکسیناتورانو، 3,400 قهرمانو شبکې د غړو او 1,700 د مشرانو ښځو د ډلو د ظرفیت لوړولو په برخه کې ډېره پانګونه وکړه. د تعاون د نوبت د یوې برخې په توګه، 5,346 مذهبي مشران/رهبران (16 سلنه ښځې) په اسلام کې د ماشومانو د حقونو په اړه معلومات ترلاسه کړل، پر دې سربېره په مؤثره توګه د معلوماتو د خپرولو لپاره د ولایت په کچه 3,400 مذهبي مشرانو ته د بین الفږدي اړیکو په اړه معلومات ورکړل شول.

د 2023 کال په جریان کې 9.5 میلیونه خلکو ته رسیده کې وشوه او 1.8 میلیونه خلک د کووید-19 د واکسین کولو، معمول واکسین کولو او همداراز د مور، نوي زیږېدلي او ماشوم پر روغتیا پورې د اړوندو موضوعاتو په برخه کې مشارکت درلود. د تغذیې په سکتور کې، 7.5 میلیونه خلکو ته رسیده کې وشوه او 1.3 میلیونه د خواړو ځواکۍ، د مور په شیدو د غوره تغذیې او د تغذیې په طریقو کې مشارکت درلود. 5.2 ملیون خلکو ته رسیده کې وشوه او 2.3 میلیونه د شدید نس ناستي (اسهال) د مخنیوي، د حفظ الصحة د ودې، د اوبو ساتنه او د لاس مینځلو په برخه کې مشارکت درلود. د پوهنې په برخه کې یو ملیون کسانو ته رسیده کې وشوه او 777,000 کسان د ځوانو نجونو د زده کړې د اهمیت په برخه کې مشارکت درلود. 1.1 میلیونه خلکو ته رسیده کې

⁹ 971,635 نجونې، 1,415,324 هلکان، 609,683 مېرمنې او 981,777 نارینه.

¹⁰ 117,024 نجونې، 148,515 هلکان او 121,567 ښځې.

وشوه او 703,000 په رواني روغتيا او رواني ټولنيز ملاتړ، د چاودېدونکو توکو د خطرونو په د زده کړې او د متضررو ډلو په خونديتوب او ملاتړ کې بوخت وو.

زيانمنو/متضررو خلکو ته د حساب ورکولو په برخه کې، په ټوليز ډول، 247,307 خلکو د نظر ورکولو (فيډبک) د ميکانيزمونو له لارې خپلې اندېښنې شريکې کړې او پوښتنې يې مطرح کړې او يا يې د خپلو اړتياوو د حل لپاره د وضاحت غوښتنه کوله¹¹. له دغه شمېر څخه، 88,180 نظرونه د 122 ټولنيز مشارکت او نظر غوښتنو د مرکزونو له لارې ثبت شول. له ترلاسه شويو نظرونو څخه، 35 سلنه په روغتيا پورې اړوند وو (د درملو نشتوالی، د روغتيايي مرکزونو کمزورې زېربنا، د روغتيايي کارکوونکو ناسم چلند او د ډاکټرانو نشتوالی)، 33 سلنه د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحي لپاره (د اوبو جدي کمښت)، د زده کړې لپاره 15 سلنه (د نجونو د زده کړې په اړه د معلوماتو غوښتنه، د حرفوي زده کړې فرصتونو ته اړتيا او په ښوونځيو کې د اوبو نشتوالی) 12 سلنه د تغذي لپاره (د خوراکي توکو مرستې ته اړتيا، د خوراکي توکو د اخيستلو لپاره نغدو پيسو ته اړتيا او د خوارځواکۍ په برخه کې د ملاتړ غوښتنه)، 5 سلنه د ماشومانو د خونديتوب لپاره (د خوندي ځايونو نشتوالی، د رواني روغتيا ننگونې او د مخدره توکو ناوړه استفاده)، د ټېلفوني اړيکو د مرکز له لارې، د نغدو پيسو په لېږد پورې اړوند 46,643 نظرونه ترلاسه شوي چې له دې ډلې 18 سلنه يې د مېرمنو، 80 سلنه يې د نارانو لخوا وو چې د معلوماتو غوښتنه يې کوله چې 96 سلنه خلکو ځواب ترلاسه کړی او قضيه تړل شوې. ترلاسه شوي نظرونه او شکايتونه د بېلابېلو وزارتونو د اړوندو څانگو په گډون مسؤل ادارو ته واستول شول. د يونيسف کارکوونکو خلکو ته ځوابونه له ورکول کېدو او د دغه بهير له تړلو څخه د ډاډ ترلاسه کولو لپاره د قضيو تعقيب ته دوام ورکړ.

جنسيت او د تنکيو ځوانانو/نجونو پرمختگ او گډون/مشارکت

يونيسف پر ښځو د متمرکزو ادارو ملاتړ ته دوام ورکړ ترڅو د ښځو او تنکيو نجونو لپاره د پروگرامونو له وړاندې کولو ډاډ ترلاسه شي. يونيسف د ټولو زونونو په دفترونو کې پر ښځو د متمرکزو او د ښځو په مشرۍ له نهو پلي کوونکو همکارو ادارو سره همکاري درلوده. دا همکاري د دې لامل شوه چې هغه ښځې او ځوانې نجونې د يونيسف پروگرامونو ته په ښه توگه لاسرسی ولري چې د ځينو فرمانونو له امله د دوی پر تگ راتگ او لاسرسي محدوديتونه وضع شوي.

په 2023 کال کې، په پنځو سيمو کې 107,711 ښځو او نجونو د يونيسف په ملاتړ د ټولنيزو خوندي ځايونو له لارې ژوند ژغورونکو خدماتو او معلوماتو ته لاسرسی موندلی، په دغو سيمو کې شمالي، ختيځې، مرکزي او لويديځې سيمې شاملې دي. د څه باندې 50 خوندي پرانيستو او د لاسرسي وړ ځايونو له لارې، مېرمنو او نجونو د تغذي، پوليو (گوزن)، روغتيا، حفظ الصحي پيغامونو، د وقار د بستو او همداراز له جنسيتي تاوتریخوالي څخه د ژغورل شوو/متضررو کسانو لپاره د رواني ټولنيز ملاتړ او راجع کولو د خدماتو په اړه معلومات او خدمات ترلاسه کړل.

د جنسيت په برخه کې د همکارو ادارو لپاره کلیدي ستراتيژي د ټولنې ښکېلول دي ترڅو د پلي کېدونکو فعاليتونو په اړه د پوهاوي کچه لوړه کړي، په جنسيت پورې د اړوندو فعاليتونو لپاره ملاتړ خوندي کړي او مثبت جنسيتي نورمونه چټک کړي. د دې کړنلارې له لارې، څه باندې 298,206 ښځو او نجونو او همداراز نارانو او هلکانو، مثبتو جنسيتي نورمونو او فعاليتونو د عامولو لپاره په منظمو خبرو اترو کې برخه واخيسته. د دغه ټولنيز مشارکت يوې برخې په توگه، د نارانو او هلکانو 32 شبکې د مثبت نارينه توب او نارانو د مسؤليت منلو د ترويج لپاره رامنځته شوې ترڅو د ښځو او نجونو د ملاتړ لپاره د خونديتوب يو چاپېريال رامنځته کړي. په سوبلي سيمه کې پلي کوونکو همکارو ادارو، په اسلام کې د ښځو او نجونو د حقونو په ځانگړې توگه د ښځو د دندې او کاروبار د حق په اړه او د نورو موضوعاتو تر څنګ روغتيايي خدماتو او زده کړو ته د مېرمنو او نجونو د لاسرسي په موخه له څه باندې 500 ديني مشرانو سره په دې اړه بحثونه وکړل.

يونيسف د روغتيا او تغذي د سکتورونو په برخه کې د ټولنيزو کارکوونکو په گډون د لومړۍ کړنې کارکوونکو ته د ظرفيت جوړونې په برخه کې پروگرامونه وړاندې کړل. په پايله کې، 19,691 د لومړۍ کړنې کارکوونکو د جنسيتي غبرگون پالنې، د ميندو له درناوي ډکې پالنې، جنسيتي تاوتریخوالي او د جنسي گټې اخيستني او ناوړه استفادې د مخنيوي د خطر کمولو په اړه د ظرفيت لوړولو او معلوماتو له پروگرامونو څخه گټه واخيسته.

په افغانستان کې د ښځو او تنکيو نجونو د ملاتړ په برخه کې د پانگونې اړتيا ته په پام، يونيسف د ښځو په مشرۍ او پر ښځو د متمرکزو مدني ټولنو د ادارو د مدافعې/عدالت غوښتنې او اداري ظرفيت په برخه کې پانگونې ته دوام ورکړ او مهمو معلوماتو او خدماتو ته د ښځو او نجونو د لاسرسي د ستراتيژۍ د ملاتړ په موخه، د پردې تر شا د روانو محدوديتونو خلاف، له دغو ادارو سره مشارکت او همکاري وکړه. د 2023 کال په جريان کې، له ادارو سره د همکارۍ، د هوکړه ليکونو په اړه د خبرو اترو، له گټه اخيستونکو سره د مشورو او ښځو او ځوانو نجونو ته د پروگرامونو د وړاندې کولو په برخه کې د ښځو په مشرۍ د نهو مدني ټولنو ظرفيت لوړ کړل شو.

ټولنيز خونديتوب او نغدي بشري مرستې

په 2023 کال کې، يونيسف د حياتي بشري او ټولنيزو نغدي مرستو او د لومړنيو اړتياوو د ملاتړ په گډون 256,306 خورا زيانمنو کورنيو ته چې په ټول هېواد کې څه باندې 1.4 ميليونه ماشومان هم تر پوښښ لاندې راوړي دغو مرستو ته دوام ورکړ. د يونيسف نغدي مرستې د خطر کمولو د طريقې او د جنسيت په اړه د حساسې پروسې پر اساس اجرا شوې ترڅو د مرستو له مساوي او خوندي وېش څخه ډاډ ترلاسه شي.

په اصلي فعاليتونو کې په بدخشان، غور، پنجشېر، بلخ او هرات ولايتونو کې د ژمي له سختو حالاتو څخه له زيانمنو شويو 85,901 کورنيو سره د څو اړخيزو نغدي مرستو برابرول شامل وو. دا اقدامات ځکه د دغو کورنيو لپاره مهم وو چې د ماشومانو د هوساينې لپاره يې اړين توکي او خدمات برابرول. دا اقدامات همداراز د اقتصادي ستونزو لکه د ماشومانو د کار، په کم عمر کې د ودونو، د کورنيو پوړونو د لوړې کچې او د ښوونځي له پرېښودو څخه پر رامنځته شويو منفي ستراتيژيو د برلاسي لپاره د لنډمهاله عايد په برابرولو کې اغېزناک وو.

11 د ټولنيزې ښکېلتيا او نظر غوښتنې (فيډبک) مرکزونه، د مرستې لپاره د آواز بين الاداري کرښه، يو رپورټ، GRM اړيکې مرکز او د همکارو ادارو ميکانيزمونه.

پردې سريره، په هرات ولايت کې د زلزلې په جريان کې د چټک غبرگون د ميکانيزم گړندی او اغېزناک تطبيق د چټکو مرستو هڅو ته د يونيسف ژمنتيا په گوته کوي. يونيسف د زلزلې د پېښېدو په لومړيو 72 ساعتونو کې د کړکېچ د بدلون پروگرام فعال کړ او په يوه اونۍ کې يې د 2,747 زلزه خپلو کورنيو سره ژوند ژغورونکې نغدي مرستې پيل کړې. د چمتووالي د يوې برخې په توگه، يونيسف له 16 ملي او نړيوالو نادولتي مؤسسو سره (له زلزلې وړاندې) په ټول هېواد کې پر بېرنيو نغدي مرستو د متمرکزې وېشنې په اړه بېرني/کار ته چمتو تړونونه وکړل. پردې سريره، د پلي کوونکو همکارو ادارو او د يونيسف د حوزوي دفترينو ټول 61 مهم کارکوونکي د بېرنيو نغدي مرستو، د شکايتونو او نظرونو (فيډبکونو) د راټولولو د ميکانيزمونو، د يونيسف د مالي مديريت د کړنلارو، ډېټا او له زلزلې څخه مخکې د خطر د مديريت په اړه وروزل شول.

په 2023 کال کې، يونيسف د تغذي په برخه کې د نغدو پيسو د لېږد پروگرام ته دوام ورکړ، چې په دايکندي او کونړ ولايتونو کې 20,471 امېندوارو او شيدې ورکوونکو مېرمنو او همداراز هغو کورنيو ته چې تر دوه کلنۍ کم عمره ماشومان لري نغدي پيسې ورکړې. د دغو اقداماتو موخه تر دوه کلنۍ د کم عمره ماشومانو اړينه تغذيه او روغتيايي اړتياوې له منځه وړل دي، په ځانگړې توگه د ژوند په لومړيو 1000 حياتي ورځو کې. پردې سريره، د يونيسف په مرسته کې د هغو کورنيو لپاره حياتي مرستې شاملې وې چې په ښوونځي کې د تکنیکو نجونو منظم شموليت او دوامدار حضور بياوړی کوي. د دغو اقداماتو له لارې په جوزجان او نورستان ولايتونو کې 87,540 کورنيو ته نهه مياشتنۍ نغدي مرستې برابرې شوې چې په ربعوار ډول ورکول کېږي. پردې سريره، د ماشومانو د ښه ژوند د پيل او د کورنيو د لومړنيو اړتياوو د پوره کولو په برخه کې د مالي خنډونو د حل په موخه، يونيسف په سمگان او زابل ولايتونو کې له 59,920 کورنيو سره پنځه مياشتنۍ منظمې نغدي مرستې وکړې. دغه پروگرام په لومړي سر کې له ډېرو زيانمنو خلکو سره مرسته کوي، لکه هغه کورنۍ چې تر دوه کلنۍ کم عمره ماشومان، امېندواره مېرمنې او معلول کسان لري او يا مېرمنې د کورنۍ سرپرستي کوي.

د بشري مرستو رهبري/مشري، همغږي او ستراتيژي

په 2023 کال کې، د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحې (WASH) کلسټر، د 45 فعالو همکارو ادارو له لارې د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحې د خدماتو په برخه کې څه باندې 9.8 ميليونه خلکو ته رسیده کي وکړه. دغه کلسټر د روغتيا د کلسټر په مرسته د کال په لومړۍ ربعه کې شديد نس ناستي/کولرا ته د غبرگون په برخه کې د کلسټر په کچه پلان جوړ کړ. د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحې کلسټر له ستراتيژيک مشورتي گروپ سره د کار کولو له لارې د کليو بيارغونې او پراختيا وزارت سره د ښځينه بشري کارکوونکو د بنديز په غبرگون کې د عدالت غوښتنې/مدافعي په څو غونډو کې گډون وکړ. په داسې حال کې چې په ځينو برخو کې محلي کړنلارې د لاسرسي د ښه کېدو لامل شوې، خو د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحې په مهمو اقداماتو کې د اړتياوو ارزونه، د وسايلو وېش، د حفظ الصحې ترويج او تر وېش وروسته څارنه شامل دي، چې دا د کال په جريان کې د بنديزونو له امله اغېزمن شوي. د ملگرو ملتونو له دوو ادارو څخه 235 گډونوالو، 60 نادولتي موسسو (25 نړيوالو نادولتي مؤسسو او 35 داخلي نا دولتي مؤسسو) او د کليو د بيارغونې او پراختيا ولايتي رياست په هرات، بلخ، کندهار او جلال آباد ولايتونو کې د بېرني چمتوالي په اړه په غونډو کې گډون وکړ. د اوبو، روغتيا ساتنې او پاکوالي/حفظ الصحې کلسټر همداراز د هرات زلزه خپلو او له پاکستانه بېرته راستنېدونکو ته د بېرني غبرگون پروگرامونه همغږي کړل، ترڅو د بېرنيو تشنابونو، د لاس مينځلو د ځايونو، د حفظ الصحې د بستو، د اوبو د بستو او د ټانکرونو له لارې د اوبو د خدماتو له پر وخت او اغېزناکتوب څخه ډاډ ترلاسه شي او دغه موارد د شته سرچينو او د همکارو ادارو د ظرفيت پر اساس لومړيتوب بندي شي.

2023 کال د ډېرې اداري خنډونو په درلودلو سره د ښوونې او روزنې د کلسټر لپاره له ننګونو ډک کال و، لکه له نړيوالو نادولتي مؤسسو څخه ملي نا دولتي مؤسسو ته د محلي زده کړو د ټولگيو لېږدول، په کندهار او هلمند ولايتونو کې د دغو ټولگيو د فعاليتونو ځنډول او د همکارۍ لرلو د هوکړه ليکونو د نه شتون له امله د ځينو ساحوي پروژو ځنډول. په دغه کال کې د کلسټر غړيتوب هم چټکوالی درلود او د 2023 کال په پای کې د غړو شمېرو 500 تنو ته ورسېد. له دغو ننګونو سره سره، د همکارو ادارو لخوا د 24,912 محلي زده کړو د ټولگيو د مديريت له لارې 799,871 ماشومانو ته د زده کړې په برخه کې لاسرسي برابر شوی. پردې سريره 1.6 ميليونه اضافي ماشومانو ته درسي او تدريسي توکي ورکړل شول او د ښوونځي د مديريت شورا 98,334 غړو په بېرنيو حالاتو کې د زده کړې په اړه روزنه ترلاسه کړه.

په 2023 کال کې، له 3,500 څخه ډېرو مرکزونو په برياليتوب سره له 5 کلنۍ څخه د کم عمره هغو 715,480 ماشومانو په درملنه کې مرسته وکړه چې له شديدې خوارځواکۍ سره مخ وو، په دې توگه د کلنۍ موخې 82 سلنه ترلاسه شوه. پردې سريره، د 3,000 مرکزونو له لارې پر متوسطه خوارځواکۍ د اخته 1,496,985 ماشومانو درملنه وشوه، چې د تغذي د کلسټر د ټاکل شوې موخې 91 سلنه پوره کوي. په 2023 کال کې، د تغذي د کلسټر د غړيتوب شمېر 139 همکارو ادارو ته ورسېد، چې په دې کې 70 ادارې په ساحه کې عملياتي حضور لري. د سپټمبر پر 5مه او 6مه نېټه د 2024 کال د بشري غبرگون د پلان لپاره د کال د منځ دوه ورځنۍ ورکشاپ جوړ شو دا د کلسټر د همکارو ادارو لپاره د دې فرصت برابرې ترڅو د تغذي د بستې، لاسته راوړنو او د پوښښ ساحې په انتقادي ډول تحليل کړي. له دغه ورکشاپ څخه د لومړي کلسټر د عدالت غوښتنې/مدافعي د عملياتي پلان د پيل لپاره د پلټنې په توگه هم استفاده وشوه.

په ټوليز ډول په هرات ولايت کې د تغذي د کلسټر د همکارو ادارو لخوا د تغذي د بېلابېلو اقداماتو له لارې 17,145 کټه اخيستونکو ته رسیده کي وشوه. د بېرته راستنېدونکو لپاره د لږ تر لږه اقداماتو د بستې په اړه لارښود چمتو او خپور شو. د تغذي کلسټر همداراز له نورو اړوندو کلسټرونو (روغتيا، اوبه، روغتيا ساتنه او پاکوالي/حفظ الصحه، د خوړو خوندیتوب او کرنه) سره هم ناسته وکړه ترڅو د گډ پروگرام جوړولو په کړنلارو کې ونډه واخلي چې د جامع چوکاټ "د تغذي د پايلو د ښه والي په موخه د ټولنيزو خدماتو او اسانتياوو بڼه" د جوړولو او د خطرونو د اړوند تحليل او لومړيتوب ورکولو مټرکس لومړيتوب بندي شول. پر ياد چوکاټ د کلسټر په ستراتيژيک مشورتي گروپ او د شديدې خوارځواکۍ د جامع مديريت په تخنيکي کاري گروپ کې د عملياتي کړنلارو په اړه بحث وشو. د تغذي کلسټر د عامې روغتيا وزارت (د سپينو ساحو د کتنې کمېټې، د روغتيا او گرځنده روغتيايي ټيم منطقي کار کول او په روغتيايي سيستم کې د نغدو پيسو کاري ټيم) د بېلابېلو کمېټو فعال غړی و.

د کال په اوږدو کې پر ښځينه ملي کارکوونکو بنديز د فعاليتونو د جزوي پلي کولو لامل شو چې د ماشومانو د خوندیتوب د برخې پر پروگرام بې منفي اغېز وکړ. دا اغېز د مياشتنۍ اغېزو په سروې کې چې د 2023 کال په جريان کې د مسؤليت د برخې لخوا ترلاسه شوی و څرگند شو. د ماشومانو د خوندیتوب د

برخې پروگرام د فعاليتونو پلي کولو ته د دوام ورکولو لپاره ټول هغه ممکن عملياتي تطابقي ميتودونه وکتل او منظور کړل چې د قضیې د مدیریت او رواني ټولنیز ملاتړ د وړاندې کولو لپاره له لرې کار کول پکې شامل وو. سره له دې، د کال په جریان کې له ننګونو سره سره، د ماشومانو د خوندیتوب د برخې پروگرام په 2023 کې له بېلابېلو اقداماتو او پروگرامونو سره 4.1 میلیونه خلکو ته رسیده کي وکړه. په دغو اقداماتو کې څه باندې 4 میلیونه ماشومانو او پالونکو ته د منظمې او ځانګړې رواني روغتیا او رواني ټولنیز ملاتړ او د مثبتې سرپرستۍ او هوساینې په اړه معلوماتي پیغامونه رسول (د ټولیزو رسنیو له لارې) شامل وو. د بې کسه او له کورنۍ څخه د جلا شوو ماشومانو په شمول له خطر سره مخ 79,000 ماشومانو د قضیې د مدیریت خدمات ترلاسه کړل، په داسې حال کې چې 25,000 بشري کارکونکي او ټولنیز رضاکاران، د ماشومانو د خوندیتوب د نورمونو، معیارونو او نورو تخصصي خدماتو په اړه د ماشومانو د خوندیتوب د ټولنیزو میکانیزمونو په اړه وروزل شول. په هرات ولایت کې د 2023 کال په پای کې زلزلې چې د محدودو مالي او بشري سرچینو پرمهال پېښه شوه یو بل بېړنی حالت و چې ډېر ماشومان پې اغېزمن کړل. خو د ماشومانو د خوندیتوب د برخې پروگرام له خپلو همکارو ادارو سره یوځای دواړې بشري او مالي سرچینې بسیجې کړې ترڅو د مستقیمو خدماتو د وړاندې کولو له لارې دغه بېړنی حالت ته غبرګون وښيي، په دغو خدماتو کې د ماشومانو او کورنیو لپاره د بېړنیو اړتیاوو د پوره کولو لپاره د قضیې د مدیریت، د رواني روغتیا او رواني ټولنیز ملاتړ منظم او ځانګړي خدمات، پیغام رسول، د غیر خوراکي توکو د وېش بستې لکه ګرمې جامې، خوندي ځایونه د رواني ټولنیز ملاتړ بستې او وسایل شامل وو. د ماشومانو د ځانګړو اړتیاوو لکه د خوړو، جامو او نورو اړینو توکو د پېرلو لپاره د ماشومانو د خوندیتوب اړتیاوو ته د غبرګون په موخه د قضیې د مدیریت له لارې د خوندیتوب په موخه دغه پېښې هم ورکړل شوې. د 2023 کال د ډسمبر میاشتې په پای کې، 119,000 ګټه اخیستونکو د غبرګون د پروسې په جریان کې د ماشومانو د خوندیتوب خدمات ترلاسه کړل چې په دې کې 14,000 ماشومانو او پالونکو د رواني روغتیا او رواني ټولنیز ملاتړ او راجع کولو په برخه کې خدمات ترلاسه کړل، 42,000 کسانو ته د ماشومانو د خوندیتوب په برخه کې معلومات او پیغامونه ورسېدل، 47,000 کسانو د کورنۍ او د رواني ټولنیز ملاتړ بستې ترلاسه کړې او 16,000 ماشومانو هم ژمنۍ بستې ترلاسه کړې. پردې سربېره، 2,050 ماشومانو ته د قضیې د جامع مدیریت خدمات ترلاسه کړل.

د ماشومانو/پراېمریو د خوندیتوب د معلوماتو د مدیریت سیستم په 2023 کال کې د ماشومانو د خوندیتوب د قضیو د مدیریت د معیاري کولو او ډیجیټل کولو لپاره پیل شو. په افغانستان کې د دغه سیستم لومړنۍ روزنیزه روزنه د 2023 په اکتوبر کې وشوه. له 11 ادارو (یوه د ملګرو ملتونو اداره، 8 نړیوالې نادولتي مؤسسې او 2 داخلي نادولتي مؤسسې) څخه 26 ګډونوال (8 ښځینه او 18 نارینه) د دغه سیستم د قضیې د مدیریت دملاتړ د غوره طریقو د څرنګوالي په اړه وروزل شول.

*** هغه ځایونه چې په ژېړ رنګ په ښه شوي دي، دا په ځینو ځایونو کې د یوه مفهوم د رسولو لپاره هم پښتو او هم دري کلمې راوړل شوې دي، چې زما په نظر هېڅ اړتیا نشته یوازې یوه پښتو کلمه ښه کوي. په ځینو ځایونو کې بیا پښتو کلمه یوه معنا ورکوي او دري کلمه بله معنا ورکوي.